

Udskrift af forhandlingsprotokollen

for ekspropriationskommissionen

vedrørende etablering af 132 kV kabelanlæg Lolland-Femern

1. hæfte

Besigtigelsesforretningen den 17. og 18. juni 2024

Højspændingsstation Rødby, højspændingsstation Gloslunde samt kabelstrækningerne Vestlolland - Gloslunde, Gloslunde - Femern og Femern – Rødby

Lolland Kommune

Mandag den 17. juni 2024 kl. 9.30 samledes kommissionen på Milling Hotel Søpark, Vestergade 29, 4930 Maribo for at afholde besigtigelse i anledning af etablering af 132 kV kabelanlæg Lolland-Femern, jf. lovbekendtgørelse nr. 271 af 9. marts 2023 (Lov om Energinet).

Til stede var kst. kommissarius ved Statens Ekspropriationer på Øerne, *Henrik Hansen*, de af transportministeren udpegede medlemmer af kommissionen, *Henning A. Rasmussen* og *Søren G. Nielsen*, samt de fra Den Fælleskommunale Liste for Øernes Område udtagne medlemmer, *Benny Damgaard* og *Lene Hatt*.

Endvidere mødte den ledende landinspektør *Dorte Ellegaard*.

Som repræsentant for Lolland Kommune mødte jurist *Nina Munk Ørstrøm Andersen*.

For Energinet mødte projektleder *Carsten Stenløkke Højbjerg*, landinspektør *Michael Lundberg Persson*, konsulent *Sandra Marie Neumann Arvidson*, senior-specialist *Søren Halle Kristensen*, senioringeniør *Lars Jesper Jensen*, ingeniør *Christian Norup Kjeldsen* samt fra tilsyn *Søren D. Jensen* og *Karsten Kjær*.

Protokollen førtes af fuldmægtig *Natalie Hinsch*.

Kommissarius fremlagde brev af 5. april 2024 fra Transportministeriet, hvori ministeriet har anmodet Kommissarius om at forelægge projektet for ekspropriationskommissionen.

Kommissarius fremlagde endvidere det af Energinet udarbejdede materiale ”Besigtigelsesmateriale - 132 kV Femern og 132 kV Netforstærkning Lolland – April 2024” (inklusive bilag 1-10) med tilhørende

oversigts-og besigtigelsesplaner, kort nr. 1 og 1-2 dateret 12. april 2024 samt 1-1, 1-3, 100-1, 100-2, 100-3, 100-4, 100-5, 100-6, 100-7, 100-8, 100-9, 100-10, 100-11, 100-12, 100-13, 100-14 og 100-15 dateret 29. april 2024.

Følgende passerede:

Indledende møde

Kommissarius redegjorde for formålet med besigtigelsesforretningen, der er at fastlægge og godkende det af Energinet fremlagte projekt med de eventuelle ændringer og bemærkninger, som ekspropriationskommissionen finder er nødvendige. På den baggrund kan der efterfølgende, efter indhentet bemyndigelse fra Transportministeriet, ske ekspropriation.

Kommissionens beslutninger vil fremgå af forhandlingsprotokollen fra besigtigelsesforretningen. Protokollen vil blive fremsendt til de lodsejere, som er direkte indvarslet til besigtigelsesforretningen. Endvidere vil protokollen blive offentligt tilgængelig via kommissariatets hjemmeside: www.komoe.dk.

Energinets repræsentanter redegjorde for projektet og fremlagde følgende oplysninger:

Forudsætninger

Energinet har til opgave at eje, drive og vedligeholde eltransmissionsnettet.

Den kommende Femern-forbindelse (tunnel og jernbaneanlæg) skal forsynes med strøm, hvorfor Energinet skal etablere en forbindelse fra Femern til det eksisterende eltransmissionsnet.

Der er også et behov for udbygning af elnettet på Lolland grundet den øgede udbygning af solceller og vindmøller. Det er nødvendigt at transmittere strømmen fra de producerende anlæg på Lolland til områder med et større forbrug, idet produktionen i området overstiger forbruget. Den nuværende kapacitet i eltransmissionsnettet er utilstrækkelig og vil på sigt fungere som en flaskehals. Derfor skal eltransmissionsnettet udbygges omkring Gloslunde og Rødby.

Projektet omfatter etablering af tre nye 132 kV kabel-anlæg samt to nye 132 kV højspændingsstationer.

Lovgrundlag

Klima-, Energi- og Forsyningsministeriet har den 3. juni 2021 meddelt tilladelse til projekterne, jf. § 4, stk. 3 i Lov om Energinet. Denne tilladelse medfører ikke fritagelse for eventuelle tilladelser i henhold til anden lovgivning.

Myndighedsgodkendelser

De nødvendige tilladelser og dispensationer vil foreligge ved besigtigelses- eller ekspropriationsforretningen.

Miljøvurderingsloven

Etablering af ny 132 kV højspændingsstation Rødby og ny 132 kV højspændingsstation Gloslunde samt etablering af de tre 132 kV kabelanlæg er blevet screenet i henhold til miljøvurderingslovens § 21. Miljøstyrelsen har den 26. maj 2023 truffet afgørelse om, at projektet ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Planloven

Den 30. august 2022 er der vedtaget kommuneplantillæg samt lokalplan for højspændingsstationerne ved Rødby og Gloslunde.

Elsikkerhedsloven

Sikkerhedsstyrelsen har den 4. april 2024 meddelt ekspropriationstilladelse til projektet, jf. elsikkerhedslovens § 27.

Museumsloven

Der er internt i Energinet gennemført en arkæologisk analyse af kabelstrækningerne mellem højspændingsstationerne hhv. Femern og Rødby, Rødby – Gloslunde og Gloslunde – Vestlolland. Den arkæologiske analyse modsvarer en udvidet arkivalisk kontrol, som er en fagligt uddybet analyse af den frivillige arkivaliske kontrol, der omtales i Museumslovens § 25.

På baggrund af analysen og efter dialog med Museum Lolland-Falster, er der anmodet om en arkæologisk forundersøgelse af alle delstrækninger. Af hensyn til projektets tidsplan blev der gennemført arkæologiske forundersøgelser mellem Femern og Rødby på de ejendomme, hvor der kunne indgås aftaler med lods-ejerne. Forundersøgelserne er gennemført i sensommeren – efteråret 2023 og der er som konsekvens gennemført tre egentlige udgravninger efter Museumslovens § 27. De arkæologiske aktiviteter er herefter indstillet.

Naturbeskyttelsesloven og vandløbsloven

Der skal ske krydsninger af en række vandløb i form af styrede underboringer. Visse krydsninger foretages på vandløb med åbeskyttelseslinje, som er sikret ved § 16 i naturbeskyttelsesloven. Da der ikke foretages varige terrænændringer ved arbejdet, kræver det ikke en dispensation fra loven.

Lolland Kommune har meddelt, at såfremt en række betingelser overholdes, så kræver det ikke en godkendelse i henhold til vandløbsloven idet kommunen vurderer at krydsningen dermed foretages uden for vandløbets område.

Krydsningen foretages ved underboring af følgende kommunevandløb:

matr. nr.	Ejerlav	Vandløbs nr. og navn	ca. vandløb station	åben / rørlagt	dybde under bund
160b	Rødby Markjorder	39.1.3 Rødby	685	rørlagt	>1 m
5a	Hoby By, Gloslunde	4L, Kohulerne	4230	åbent	>1 m
10a	Bådesgård Hgd., Græshave	44 Rudbjerg	2275	åbent	>1 m
19a	Gloslunde By, Gloslunde	47 Rudbjerg	705	rørlagt	>1 m
19b	Gloslunde By, Gloslunde	46Rudbjerg	161	åbent	>1 m
24	Gurreby By, Gurreby	7L, Ryde Å	11730	åbent	>10 m
18a 55c	Nebbelunde By, Nebbelunde	39.4 Rødby	875	åbent	>1 m
60a	Nebbelunde By, Nebbelunde	39L, Kirkenorsløbet	12740	åbent	>5 m
1a	Ore By, Arninge	10L, Tasebæk	7006	åbent	>5 m
4a	Ore By, Arninge	8L, Ryde Hedeløb	9540	åbent	>1 m
1a, 9	Rødby Fjord, Rødby Jorder	39.1.3.1 Rødby	830	rørlagt	>1 m
	Rødby Fjord, Rødby Jorder	39.1.3 Rødby	1075	åbent	>1 m
6,7,10	Rødby Fjord, Rødby Jorder	39.1 Rødby	1	åbent	>1 m
1a	Rødby Fjord, Tirsted	39L, Rødby Kanal	16980	åbent	>5 m
72	Rødby Fjord, Tirsted	Slidsholm Kanal	3960	åbent	>5 m
1a	Rødby Fjord, Vejleby	34L, NordKanal	11164	åbent	>5 m
115d, 116b	Rødby Markjorder	1.1 Rødby	2185	åbent	>1 m
121c, 121a	Rødby Markjorder	40L, Næsbæk	3190	åbent	>1m
15c, 244bg	Rødby Markjorder	2.1.3.1 Rødby	230	åbent	>1 m
7a	St. Avnede By, Avnede	38.1 Højreby	680	rørlagt	>1 m
8a	Avnede Strand, Avnede	17L, Halsted Å	7750	åbent	>10 m
11a	Torpe By, Avnede	14 Højreby	785	rørlagt	>1 m
2g	Øllingsøgård Hgd, Græshave	9L, Øllingsøgårdløb	1160	åbent	>1m
1h	Nebbelunde By, Nebbelunde	39.5 Rødby	350	rørlagt	>1 m
1a	Øllingsøgård Hgh, Græshave	9L	505	rørlagt	>1 m

Der skal nedgraves kabel indenfor fortidsmindebeskyttelseslinjen, som beskytter et fortidsminde i form af den yderste rundhøj ud af en gruppe fortidsminder. Energinet har ansøgt om dispensation efter naturbeskyttelseslovens § 18 og Lolland Kommune har meddelt dispensation.

Vejloven

Der skal i forbindelse med etablering af kabelanlægget ske krydsning af Sydmotorvejen. Krydsningen sker ved underboring og er fastlagt i dialog med vejmyndigheden Vejdirektoratet.

Der skal i forbindelse med etablering af kabelanlægget ske krydsning af en række kommuneveje. Krydsningerne sker ved underboring og de konkrete krydsninger er fastlagt i dialog med vejmyndigheden Lolland Kommune.

Jernbaneloven

Der skal i forbindelse med etablering af anlægget ske krydsning af jernbanen (jernbanestrækningen til Rødby Færge). Der er i denne forbindelse ansøgt om krydsningstilladelse hertil i dialog med Banedanmark.

Projektbeskrivelse

Projektet er beliggende i Lolland Kommune og består af tre 132 kV (jord)kabelanlæg samt to nye 132 kV højspændingsstationer.

Projektet består overordnet af følgende anlæg:

- Ny 132 kV højspændingsstation ved Rødby
- Ny 132 kV højspændingsstation ved Gloslunde

- 132 kV kabelanlæg mellem ny højspændingsstation Gloslunde og højspændingsstation Vestlolland
- 132 kV kabelanlæg mellem højspændingsstation Femern og ny højspændingsstation Rødby
- 132 kV kabelanlæg mellem højspændingsstation Femern og ny højspændingsstation Gloslunde

Der henvises til oversigtskort over det samlede projekt.

132 kV højspændingsstation Rødby

Energinet fraflytter den eksisterende højspændingsstation Rødby, og etablerer i stedet en ny 132 kV højspændingsstation umiddelbart ved siden af.

Arealerhvervelsen på ca. 30.087 m² er sket ved aftale med den berørte lodsejer.

132 kV højspændingsstation Gloslunde

Energinet etablerer en ny 132 kV højspændingsstation Gloslunde nord for eksisterende 50 kV station.

Arealerhvervelsen på ca. 39.428 m² er sket ved aftale med den berørte lodsejer.

Linjeføring for kabelanlægget

Energinet etablerer tre nye 132 kV (jord)kabelanlæg mellem Femern og højspændingsstation Rødby på cirka 6 km, mellem Femern og højspændingsstation Gloslunde på cirka 15 km og mellem Gloslunde højspændingsstation og Vestlolland på cirka 10 km.

På en del af strækningen forløber 132 kV Femern-Gloslunde samt Femern-Rødby parallelt, hvorfor en række ejendomme er berørt af begge kabelanlæg.

Generelt følger valget af linjeføring princippet om, at Energinet skal varetage anlægsinvesteringer på det bedst mulige anlægstekniske og samfundsøkonomiske grundlag.

Det betyder bl.a., at en linjeføring som udgangspunkt skal være så kort som mulig mellem endepunkterne, hvilket teoretisk vil være en ret linje. Dette er typisk ikke lig med den bedste linjeføring i forhold til en række andre forhold, herunder beboelser, fredskov, vandløb, vådområder, anden infrastruktur m.v. Sådanne forhold har derfor en stor betydning for linjeføringen.

Det vurderes herudover mest samfundsøkonomisk og anlægsteknisk optimalt at lægge kablet i landbrugsjord, idet den billigste anlægsmetode er simpel gennemgravning. Rørlægning af kablet samt styrede underboringer af kablet er fordyrende elementer.

Følgende forhold gør sig derfor bl.a. gældende ved valget af den mest optimale linjeføring:

- (Lange) underboringer undgås så vidt muligt
- Våde eller sumpede områder undgås så vidt muligt
- Linjeføring gennem skovområder minimeres, hvis muligt
- Arbejder nær eksisterende luftledninger (400/150/60/10 kV) undgås så vidt muligt grundet anlægstekniske (afbrydelser) og sikkerhedsprocedure
- Gennemgravning af bevaringsværdige læbælter, diger m.v. undgås
- Interessekonflikt med andre arealbindinger, herunder gældende kommunal planlægning, naturhensyn, større infrastrukturanlæg m.v. søges undgået

Overordnet set ønskes den linjeføring, der skaber færrest mulige konflikter i forhold til infrastruktur, skov- og naturområder, byområder m.v. og således færrest mulige teknisk-økonomiske udfordringer ved gennemførelsen af anlægsarbejdet.

Valg af linjeføring på de enkelte ejendomme tager udgangspunkt i hensynet til de overordnede krav som beskrevet herover samt hensynet til lodsejernes ønsker.

Energinets detaljerede forslag til linjeføring udarbejdes på baggrund af markbesigtigelser, geotekniske undersøgelser m.v. med inddragelse af den enkelte lods ejers viden om jordbundsforhold, drænsystemer m.v.

Der tages i videst muligt omfang hensyn til lodsejernes ønsker, hvis de er sagligt begrundede og proportionale i økonomisk og teknisk henseende.

Lodsejere

I alt 64 ejendomme (lb.nre.) er berørt af kabelanlægget. Energinet har i perioden 2022-2023 været i dialog og forhandling med de berørte lodsejere.

I forbindelse med Energinets projekt er der i lokalområderne blevet etableret følgende lodsejerlaug for de berørte lodsejere;

- Lodsejerlaug f. Energinets kabel Gloslunde-Sæbyholm (delstrækning Gloslunde – Vestlolland)
- Lodsejerlaug f. Energinets kabel Rødbyhavn-Gloslunde (delstrækning Femern – Gloslunde og Femern-Rødby).

Der er afholdt et indledende møde med de enkelte lodsejere, enten i form af individuelle møder eller som fællesmøder for lodsejerlaugene, hvor den foreslåede linjeføring er blevet drøftet. I den forbindelse blev der indhentet oplysninger fra de enkelte lodsejere omkring særlige forhold, der måtte gælde for den pågældende ejendom. På den baggrund blev eventuelle ønsker til tilpasning af linjeføringen vurderet, og såfremt de var sagligt begrundede samt proportionale i anlægøkonomisk- og teknisk henseende, har Energinet søgt at tilpasse linjeføringen.

Efterfølgende har der været afholdt et yderligere møde med de enkelte lodsejere, hvor det endelige valg af linjeføring, servitut og erstatningsopgørelse er blevet præsenteret. Hvis der har været enighed mellem Energinet og lodsejer, er der blevet indgået aftale omkring etablering af kablet, tinglysning af servitut samt erstatning.

Ved forhandlingernes afslutning i september 2023 har det ikke været muligt at indgå en aftale med 17 lodsejere om anlæggets etablering og erstatning herfor. Det svarer til i alt 34 ud af 64 ejendomme (lb.nre.).

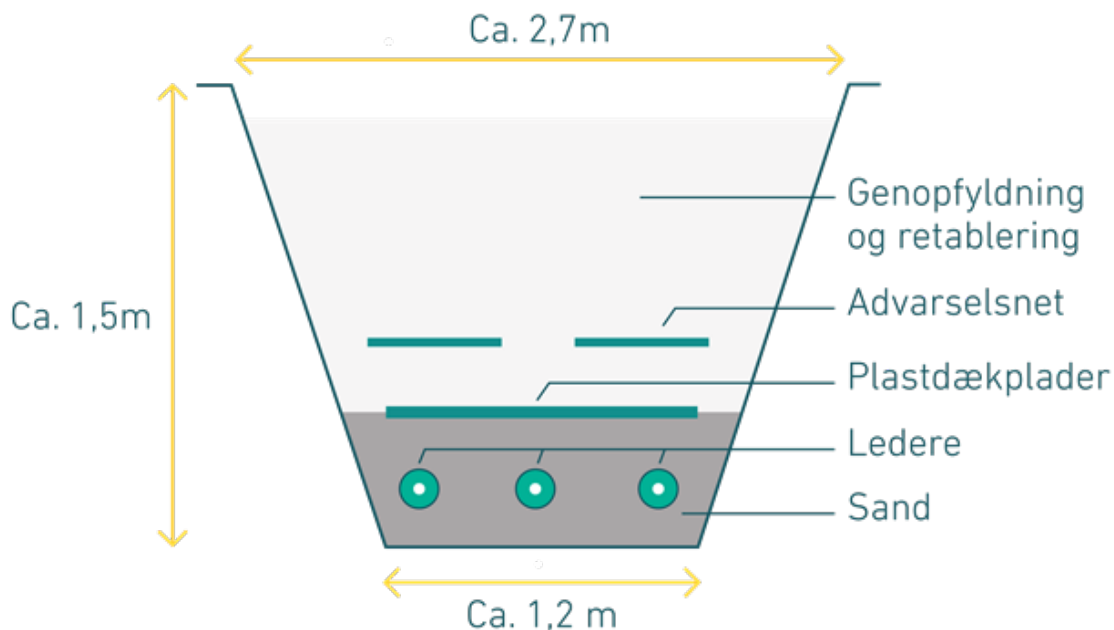
Lodsejerlaugene er repræsenteret ved rådgiver. De lodsejere, med hvem det ikke har været muligt at indgå aftale om anlæggets etablering, vilkår herfor m.v., er alle repræsenteret af denne rådgiver.

Aftalerne omfatter ret til etablering af kabelanlæg samt tinglysning af Servitut om 132 kV kabelanlæg og erstatning herfor. Erstatningen er for landbrugsejendomme fastsat i henhold til Landsaftale for el- og fiberanlæg på landbrugsjord 2023, der er indgået mellem Energinet, SEGES og Green Power Denmark. Herudover er der indgået købsaftaler for stationsarealer.

Tekniske bestemmelser

132 kV kablet fra Femern til hhv. Rødby og Vestlolland består af tre ledere, som lægges ved siden af hinanden med en indbyrdes afstand på ca. 40 cm, hvorfor kabelanlæggets bredde generelt vil være 80-100 cm.

Som nævnt forløber 132 kV Gloslunde-Femern samt Femern-Rødby på en del af strækningen parallelt frem til Femern højspændingsstation, hvor de to kabelsystemer ligger med en indbyrdes afstand på 10 m mellem den midterste leder.

Figur 1 Tværsnit af kabelgrav

Servitut

For at beskytte kabelanlægget pålægges de berørte ejendomme servitut i en bredde af 3,5 meter på hver side af kabelanlæggets centerlinje, i alt et 7 meter bredt bælte. På den del af strækningen, hvor kabelsystemerne ligger parallelt med en indbyrdes afstand på 10 meter vil der blive tinglyst et servitutbælte på i alt 17 meter.

Servitutarealet kan ved underboringer under jernbaner, vejanlæg, naturområder m.v. samt ved jordkabelanlæggets indføring på stationsområdet være bredere end den angivne standardbredde på hhv. 7 og 17 meter. Servitutten regulerer byggeri og andre faste anlæg, beplantning, terrænregulering m.v. samt sikrer ledningsejers ret til at foretage eftersyn og vedligehold.

Anvendelse af arbejdsarealer

Til gennemførelse af anlægsarbejderne er der behov for ret til midlertidig brug af arealer langs linjeføringen. Herudover er der på dele af strækningen behov for ret til etablering af midlertidige muffesamlingspladser, oplagspladser til opbevaring af sand, materiel, maskiner m.v.

Der vil for alle kabelstrækninger være et eventuelt behov for at bortlede vand, der samler sig i kabelgraven. Dette kan i visse tilfælde ske til recipient (nærmeste offentlige vandløb), hvis der kan opnås tilladelse hertil, men der kan også være nødvendigt at udlede det lokalt til terræn.

Hvis bortledning af vand fra kabelgraven giver skader på afgrøder, vil dette blive erstattet af Energinet. Det

samme er tilfældet hvis det kan konstateres at bortledning af vand fra kabelgraven giver skader på jordens struktur.

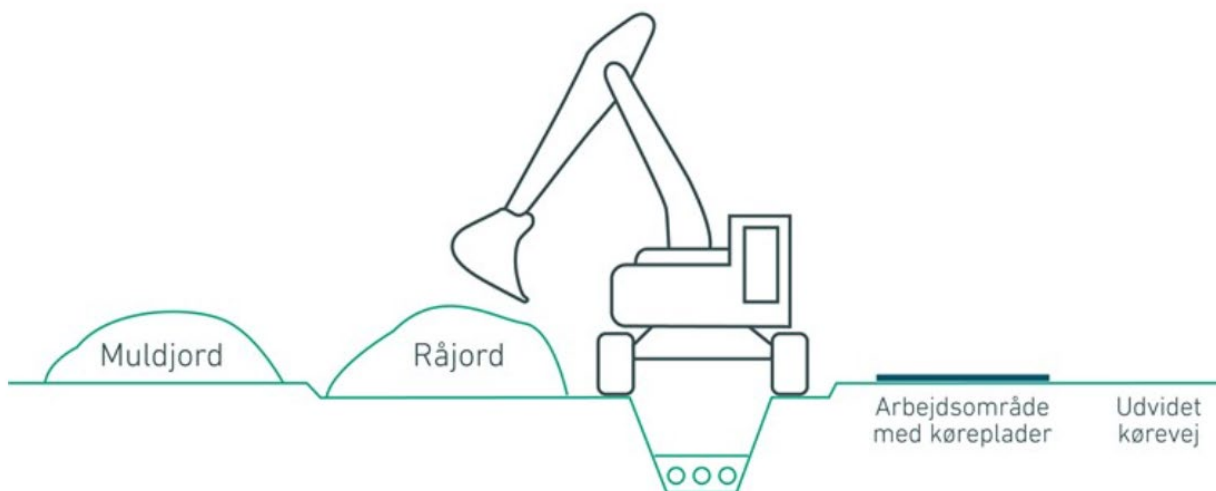
Den endelige placering og udformning af arbejdsarealet på de enkelte ejendomme fastlægges ved ekspropriationsforretningen.

I forbindelse med nedgravning af kabelanlægget vil der som udgangspunkt være behov for et arbejdsbælte omkring kabeltracéet på 18,7-21,7 meter, dog således at der kan være behov for et større arbejdsareal ved oplagspladser, underboringer af veje, jernbaner, naturområder m.v. Arbejdsbæltet skal som udgangspunkt udvides til ca. 35 m når der er skal installeres to kabelsystemer.

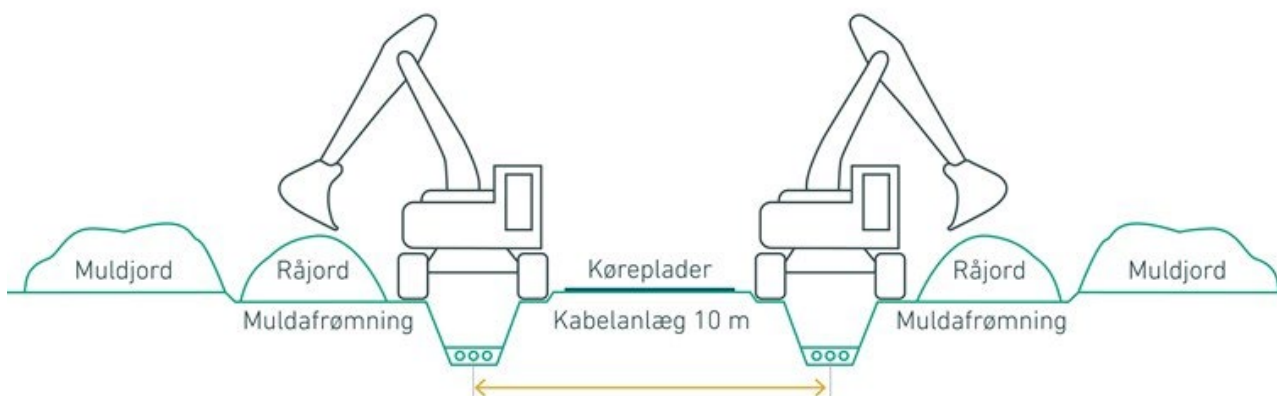
Der kan endvidere opstå behov for yderligere arbejdsareal, hvis der skal køres med ekstra brede køretøjer, bortledning af vand m.v.

Anlægsarbejdet begynder med, at vegetation i nødvendigt omfang ryddes inden for arbejdsarealet. Hvor det er nødvendigt, udlægges der køreplader for at beskytte jorden mod strukturskader. Herefter afrømmes muldjorden samt det areal, hvorpå råjorden efterfølgende vil blive opbevaret.

Muldjorden lægges i en bunke for sig langs arbejdsbæltet og danner grænse for arbejdsarealet. Herefter graves råjorden op i en dybde på ca. 1,5 meter under terræn, så kabelgraven får den ønskede profil. Råjorden lægges på samme side af kabelgraven som muldjorden, dog således, at muldjord og råjord så vidt muligt ikke blandes sammen. Til sidst lægges der et lag sand i bunden af kabelrenden.

Figur 2 Principskitse for anlægsarbejdet ved 1 kabelsystem

Figur 3 Principskitse for anlægsarbejdet ved 2 kabelsystemer

Kablerne ankommer på tromler, som hver indeholder op til 1.500 meter kabel. Kablerne trækkes ved hjælp af særlige spil ned i kabelrenden. Råjorden fyldes herefter tilbage og komprimeres. Undervejs lægges et advarselsnet ca. 0,7 meter under jordoverfladen. Til slut lægges muldjorden tilbage på arbejdsområdet. Inden kabelrenden tildækkes bliver alle dræn retableret.

De steder, hvor det ikke er hensigtsmæssigt eller muligt at kabellægge ved nedgravning, kan kablet blive etableret ved en såkaldt styret underboring. Ved styret underboring opnås bl.a., at sårbar natur, veje og beskyttede diger ikke påvirkes af gravearbejdet. Underboringen sker med et særligt boreudstyr, som kræver etablering af et arbejdsareal i den ene ende af underboringen, samt en plads til samling af rør i den anden ende af underboringen. Størrelsen på pladsen, hvor rørene skal samles, afhænger af underboringens længde, ligesom også arbejdsarealet vil være større ved lange underboringer. Af hensyn til anlægsøkonomi og det elektriske system ønskes generelt så få og korte underboringer som muligt.

Det tager normalt 4-6 uger at etablere 1.200-1.500 meter kabel og anlægsarbejdet varighed på de enkelte ejendomme er afhængig af størrelse, kabellængde, særlige forhold og anlægsmetoder m.v.

Gener og tab vil blive opgjort efter anlægsarbejdets afslutning ved indgåelse af aftale mellem lodsejer og Energinet.

Markeringspæle

Når kabelanlægget er etableret, opsættes der markeringspæle langs kabelstrækningen. Markeringspæle opsættes for at vise, hvor kabelanlægget er placeret i landskabet. Markeringspælen består af et rødt rør, der er klemt fladt i toppen. På den flade del monteres et metalskilt, der viser navnet på kabelanlægget, og som viser deklarationsbredden. Markeringspælen er ca. 1,5 m høj, og ca. halvdelen nedgraves.

Linkboksbrønd

Energinet har efter etablering af kabelanlægget behov for løbende at kunne tilgå systemet via teknikbrønde. Teknikbrønden etableres således, at dækslet er hævet ca. 30 cm over terræn med en diameter på ca. 231 cm. Der etableres teknikbrønde ca. hver 4 km. Det tilstræbes, at brøndene placeres i skel, læbælte og lignende. Det vil dog af hensyn til det elektriske system på kabelanlægget ikke altid kunne lade sig gøre.

Fiberbrønd

I forbindelse med anlæg af kabelsystemet anlægges der samtidigt et højkapacitets optisk fiberkabel, som bl.a. anvendes til kommunikation mellem højspændingsstationerne, temperaturovervågning og fejlsøgning. Fiberkablet trækkes samtidig med højspændingskablet og samles i fiberbrønde. Fiberbrønde anlægges typisk for hver 5 km og skal have adgang fra terræn for servicering.

Fiberbrønde måler ca. 80x40 cm og placeres i niveau med terræn og placeres i skel, læbælte eller lignende.

Krydsninger af jernbaner og veje m.v.

STATIONERING	KRYDSNING
<u>FEMERN - GLOSLUNDE</u>	
30 (FEM-GLO)	Strandholmsvej (kommunevej)
700 (FEM-GLO)	Humlegårdsvej (kommunevej)
1.200 (FEM-GLO)	Jernbane
1.430 (FEM-GLO)	Strandholmsvej (kommunevej)
1.450 (FEMGLO)	Jernbane
2.050 (FEM-GLO)	Sydmotorvej (statsvej)
2.180 (FEM-GLO)	banesti (kommunevej)
2.340 (FEM-GLO)	Havnevej (kommunevej)
3.420 (FEM-GLO)	Vestre Allé (kommunevej)
4.340 (FEM-GLO)	Klokkerholmsvej (kommunevej)
7.425 (FEM-GLO)	Langs Vejlevej (kommunevej)
7.800 (FEM-GLO)	Gerringevej (kommunevej)
10.150 (FEM-GLO)	Langelinie (kommunevej)
11.540 (FEM-GLO)	Hobyvej (kommunevej)
15.650 (FEMGLO)	Stenvadsvej (kommunevej)
<u>GLOSLUNDE - VESTLOLLAND</u>	
1.370	Bådegaardsvej (kommunevej)
2.840	Skodsebøllevej (kommunevej)
3.360	Græshavevej (kommunevej)
5.710	Arningevej (kommunevej)
7.280	Torpevej (kommunevej)
7.440	Højrebyvej (kommunevej)
8.550	Avnede Strandvej (kommunevej)
9.930	Jernbane
9.980	Maribovej (kommunevej)
<u>FEMERN – RØDBY</u>	
3.530	3. Tværvej (kommunevej)
4.130	2. Tværvej (kommunevej)
4.730	Willersvej (kommunevej)
5.000	Vestre Allé (kommunevej)
5.830	Vestre Allé (kommunevej)

Bemærkninger og spørgsmål til projektet

Efter Energinets gennemgang af projektet, fremlagde Grundforbedringskonsulent, *Kent Morel*, indlæg af 29. maj 2024, fremsendt til kommissariatet ved mail af 31. maj 2024.

Af indlægget fremgår det, at grundforbedringskonsulenten, i fællesskab med Godsejer *Helge Danneskiold-Samsøe*, er bemyndiget til at repræsentere og varetage samtlige af de berørte lodsejeres interesser i forbindelse med anlægsprojektet.

I indlægget redegøres der bl.a. for lodsejernes bemærkninger til følgende punkter:

- A. Energinets betaling til lodsejere for lodsejers dræntilsyn
- B. Opstartsmøde
- C. Drænreparationer
- D. Jordforringelse
- E. Overskudsjord
- F. Nedgravningsdybde
- G. Plastplader og sand der indbygges i jorden
- H. Markeringspæle
- I. Overpumpning af vand
- J. Arbejdsarealer og aftaleforhold
- K. Krydsning af vandløb v. underboring

Kent Morel gennemgik hovedlinjerne i det fremsendte indlæg.

Herefter havde de fremmødte ejere, brugere og disses repræsentanter lejlighed til at udtale sig.

Der fremkom bl.a. følgende bemærkninger og spørgsmål til projektet:

En af de fremmødte spurgte, om der er lavet undersøgelser af, hvorledes dækpladerne af plast påvirker afgrøderne (rodnettet).

Energinet oplyste, at de ikke har kendskab til sådanne undersøgelser.

Grundforbedringskonsulenten spurgte, om den oplyste dybde på kabelgraven udgør 1,5 meter fra bunden af kabelgraven til råjordsoverfladen eller til muldjordsoverfladen.

Energinet oplyste, at dybden af kablegraven er ca. 1,5 m fra bunden af kabelgraven til toppen af muldlaget.

En af de fremmødte spurgte, hvor meget varme kablerne afgiver til den omkringliggende jord.

Energinet oplyste, at kablerne, hvis de er almindeligt belastede, giver anledning til en lokal temperaturforøgelse på ca. 2 grader celsius.

Grundforbedringskonsulenten spurgte, hvad respektafstanden mellem kabler og dræn er.

Energinet oplyste, at der er projekteret en afstand på ca. 10 cm fra underkant af dræn til overkant af kabel, hvilket betyder, at dræn kommer til at ligge direkte ovenpå dækpladen.

En af de fremmødte spurgte, om det er muligt at lave særaftaler om at placere råjord et andet sted i marken. Det blev anført, at høstudbyttet påvirkes 30-40%, hvis der som oplyst efterlades en lille forhøjning af muldjord, eftersom denne planeres/trækkes ud og forsvinder over 3-4 år.

Energinet oplyste, at det vil være muligt at indgå aftale herom.

Formanden for Ryde Å Pumpelaug, Henrik Marcussen, spurgte, hvilke betingelser Energinet skal overholde, jf. det oplyste om, at Lolland Kommune har meddelt, at såfremt en række betingelser overholdes, så kræver anlægsprojektet ikke en godkendelse i henhold til vandløbsloven.

Energinet redegjorde nærmere herfor, idet dele af korrespondancen med kommunen vedr. krydsningstilladelser af vandløb blev citeret. Energinet oplyste endvidere, at det er entreprenøren, der skal søge om udledningstilladelse, men at det overordnede projekt er godkendt på baggrund af Energinets forslag til udledningspunkter samt at kommunen har tilkendegivet, at de forventer at kunne give tilladelse til disse udledningspunkter.

Formanden for Ryde Å Pumpelaug, Henrik Marcussen, oplyste, at man forventer øgede vandmængder i de kommende år, hvorfor det vil være nødvendigt at udvide størstedelen af de berørte vandløb. Det blev anført, at der på hver side af samtlige af de kanaler, der underbores, bør være en respektafstand på 25 m, således at der er plads til fremtidige udvidelser af vandløbene.

Energinet oplyste, at minimumsafstanden til brinken, vil afhænge af dybden af boringen. Det blev oplyst, at der underbores med en hældning på 1 til 5 meter, men at den faktiske afstand i langt de fleste tilfælde vil være bredere.

En af fremmødte anførte, at der også vil være behov for at udvide de rørlagte vandløb i de kommende år, hvorfor der også skal være plads til at de rørlagte vandløb kan udskiftes med større rør.

Grundforbedringskonsulenten spurgte, hvilken levetid kablerne har.

Energinet oplyste, at kablerne har en forventet levetid på 40-50 år, hvorefter de skal graves op.

Besigtigelse i marken

Efter det indledende møde foretog kommissionen en **besigtigelse i marken** med udgangspunkt i nedenstående mødesteder.

Ved dagens møde besigtigedes delstrækningen mellem højspændingsstation Gloslunde og højspændingsstation Vestlolland fra st. 0.000 til st. 10.500 samt delstrækningen mellem højspændingsstation Femern og højspændingsstation Gloslunde fra st. 8.500 til st. 16.000.

Under besigtigelsen fremkom bl.a. følgende bemærkninger:

Mødested den 17. juni 2024 kl. 12.45: Øllingsøgaard Hovedgård, Græshavevej 33, 4920 Søllested (løbenummer 4, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16 og 17).

Lb.nr. 4

Grundforbedringskonsulenten anførte, at det vil være fordelagtigt at flytte linjeføringen fra placeringen på matr.nr. 1gb til en placering på matr.nr. 1hm (på den anden side af markvejen), da der ligger en rørlagt vandledning (hovedledning), som linjeføringen af kablet kan komme i konflikt med.

Energinet oplyste, at de vil undersøge forslaget nærmere.

Lb.nr. 6

Grundforbedringskonsulenten spurgte, om det er muligt at sideflytte linjeføringen en smule, ca. 1 meter, således at det er muligt for ejeren at grave i forbindelse med vedligeholdelse og udskiftning af et rørlagt vandløb, der ligger i umiddelbar nærhed af kablets linjeføring.

Energinet tilkendegav, at en sådan mindre justering formentligt er mulig.

Lb.nr. 7

Ejeren gjorde opmærksom på en spildevandsledning med sandfangsbrønd, som der skal tages højde for.

Energinet noterede sig ejerens oplysning.

Lb.nr. 10

Ejeren spurgte, om linkboksbrønden i ca. st. 6.450 kan flyttes til en placering på den anden side af markvejen.

Energinet tilkendegav, at den præcise placering vil blive nærmere aftalt med lodsejer.

Lb.nr. 12 og 13

Grundforbedringskonsulenten oplyste, at der er udarbejdet et større drænprojekt på ejendommene og spurgte, hvordan ejerne i den forbindelse skal forholde

sig til det planlagte anlægsprojekt. Hvis de gennemfører drænprojektet inden anlægsprojektet, vil Energinet grave en masse af de nye drænledninger over. Hvis de afventer anlægsprojektet, vil Energinet skulle reparere en masse gamle dræn, som skal udskiftes kort tid efter. Grundforbedringskonsulenten opfordrede på den baggrund til en pragmatisk løsning, hvor drænprojektet etableres i forbindelse med anlægsprojektet og med Energinet som medbetaler til gengæld for de sparede udgifter ved drænreparationerne.

Energinet tilkendegav, at de godt kan se fordelene ved det fremlagte forslag og parterne blev enige om nærmere dialog om planlægning og udgiftsfordeling i forbindelse med drænprojektet.

Lb.nr. 15 og 17

Ejeren fremførte en række ønsker om tilpasning af linjeføring til drænkort, idet den nuværende linjeføring ifølge ejeren overskærer mere end 800 dræn.

Energinet oplyste, at de vil undersøge drænforholdene på ejendommen nærmere, men henviste til principperne for valg af linjeføring, herunder at man ønsker så få knæk på ledningen som muligt.

Ejeren udtrykte endvidere bekymring for, hvorledes dækpladerne kan påvirke afgrøderne (rodnettet).

Mødested den 17. juni 2024 kl. 14.45: Energinet's højspændingsstation Gloslunde, Stenvadsvej 25A, 4983 Dannemare (løbenummer 18, 19A, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27 og 29).

Lb.nr. 18

Energinet oplyste, at de "svingninger" i linjeføringen af ledningen, der er vist på besigtigelsesplanen vil blive flyttet ind på stationsarealet.

Lb.nr. 19A

Grundforbedringskonsulenten spurgte, om det er muligt at flytte linjeføringen på matr.nr. 5b Gloslunde By, Gloslunde til en placering tættere på skellet mellem matr.nr 5b og 19b, idet det vil skåne en hel del dræn. Ejeren oplyste i den forbindelse, at en eksisterende ledning i skellet mellem de to ejendomme ikke længere er i brug, og derfor kan graves væk.

Energinet oplyste, at de vil undersøge sagen nærmere.

Lb.nr. 22 og 23

Grundforbedringskonsulenten spurgte, om det er muligt at justere linjeføringen en smule på strækningen fra ca. st. 13.500 til ca. st. 14.600 længere mod nord.

Energinet oplyste, at de vil se nærmere på forslaget.

Lb.nr. 25 og 26

Grundforbedringskonsulent foreslog at rette knækket på linjeføringen i ca. st. 12.350 – 12.500 ud ved at trække linjeføringen lidt længere mod syd. Han foreslog derudover at flytte fiberbrønden i ca. st. 11.500 til ejendommen lb.nr. 27 (vejareal), hvor den ikke er til

gene for markdriften samt at forlænge underboringen i ca. st. 11.500 – 11.600 en smule af hensyn til adgang til marken.

Energinet oplyste, at de vil se nærmere på forslagene. Herefter afsluttedes dagens møde.

Henrik Hansen

/Natalie Hinsch

Tirsdag den 18. juni 2024, kl. 8.45 samledes kommissionen ved ejendommen Langs Vejlevej 9, 4970 Rødby for at fortsætte besigtigelsesforretningen i anledning af etablering af 132 kV kabelanlæg Lolland-Femern.

Deltagerne var de samme som ved forretningen den 17. juni 2024.

Protokollen førtes af fuldmægtig *Natalie Hinsch*.

Ved dagens møde besigtigedes delstrækningen mellem højspændingsstation Femern og højspændingsstation Gloslunde fra st. 3.500 til st. 8.500, delstrækningen mellem højspændingsstation Femern og højspændingsstation Gloslunde fra st. 0.000 til st. 3.500 samt delstrækningen mellem højspændingsstation Femern og højspændingsstation Rødby fra st. 0.000 til st. 7.000.

Følgende passerede:

Mødested den 18. juni 2024 kl. 8.45: Ved ejendommen Langs Vejlevej 9, 4970 Rødby (lb.nr. 32, 36, 37, 38 og 39)

Lb.nr. 32

Grundforbedringskonsulent oplyste, at der er et "trafikknudepunkt" for så vidt angår underjordiske ledninger omkring underboringen i ca. st. 7.750 – 7.900 og opfordrede Energinet til at være ekstra opmærksomme herpå.

Parterne var enige om, at den præcise placering af fiberbrønden i ca. st. 7.800 aftales nærmere med ejeren.

Lb.nr. 36 og 37

Ejeren oplyste, at der ligger en vandledning på ejendommene i ca. 1,5 meters dybde.

Lb.nr. 38

Ejeren gjorde opmærksom på, at der på ejendommen er rigtig mange dræn, som vil blive skåret over i forbindelse med ledningsnedlæggelsen. Han oplyste endvidere, at han selv ønsker at fordele den afrømmede muldjord efter ledningsnedlæggelsen, således at Energinets entreprenører alene fylder råjorden op igen.

Energinet tilkendegav, at de vil indgå nærmere aftale med ejeren herom.

Ejeren gjorde i øvrigt opmærksom på to rørlagte vandløb i ca. st. 5.500, ligesom han påpegede nødvendigheden af at etablere lerskot i forbindelse med ledningsnedlæggelsen.

Mødested den 18. juni 2024 kl. 10.45: Ved Energinets højspændingsstation Femern, Strandholmsvej 12, 4970 Rødby (lb.nr. 50, 51, 53, 55, og 58).

Lb.nr. 58

Ejeren tilkendegav, at han ønsker en underboring af Strandholmsvej fremfor opgravning.

Energinet oplyste, at udgangspunktet er, at vejen gennemgraves, men at de gerne vil undersøge muligheden for underboring nærmere.

Grundforbedringskonsulent foreslog at etablere afskærende dræn på begge sider af dobbeltraceet for dermed at mindske antallet af drænreparationer. Grundforbedringskonsulenten bemærkede, at dette tilsvarende gælder for de øvrige ejendomme, hvorpå der etableres dobbeltrace.

Parterne aftalte at indgå i nærmere dialog herom.

Lb.nr. 53

Grundforbedringskonsulent anførte, at underboringerne i ca. st. 3.100 og 3.200 bør være dybere og længere af hensyn til eventuel senere udvidelse af vandløbet.

Parterne aftalte, at placeringen af en linkboksbrønd samme sted aftales nærmere med lodsejeren.

Parterne aftalte endvidere, at placeringen af en fiberbrønd i ca. st. 3.500 ligeledes aftales nærmere med lodsejeren.

Grundforbedringskonsulent gentog bemærkning vedr. afskærende dræn, som anført ovenfor under lb.nr. 58.

Lb.nr. 55

CarbonCuts v. journalist Kenneth Prehn oplyste, at man i løbet af få dage forventer at modtage en efterforskningslicens vedrørende placering af et CO² lager på matr.nr. 119a Rødby Markjorder. Han fremsatte i den forbindelse ønske om, at linjeføringen justeres, således at de to projekter ikke kommer i konflikt med hinanden. Han oplyste, at der ligger en 3 km dyb brønd på arealet, som man ved opnåelse af efterforskningslicens vil lokalisere nærmere og at der bør være en afstand på min. 15 m fra kablet til brønden.

Kommissarius opfordrede parterne til nærmere dialog herom.

Lb.nr. 50 og 51

Grundforbedringskonsulent stillede forslag til ændring af linjeføringen, således at den føres i en ret vinkel ud af transformerstationen henover matr.nr. 10 Nebbelunde By, Nebbelunde, og ned langs kanalen i skellet til matr.nr. 55c, alternativt at den nuværende linjeføring sideflyttes mod syd, således at lb.nr. 51 helt udgår.

Energinet oplyste, at de vil undersøge forslagene nærmere, men henviste til principperne for valg af linjeføring, herunder at man ønsker så få knæk som muligt på ledningen.

Kommissionens vurderinger og beslutninger

Ved besigtigelsen fremkom en række forslag og ønsker til ændring af linjeføringen af kabelanlægget, dimensionering og placering af underboringer samt placering af brønde m.m. Forslagene er beskrevet i hovedtræk under de enkelte mødesteder.

Kommissionen har noteret sig de tilsagn, som Energinet gav om at se nærmere på de fremsatte forslag og ønsker.

Ved besigtigelsen blev bl.a. udtrykt bekymring for, at underboringer af åbne og rørlagte vandløb ikke har en tilstrækkelig længde og dybde til at sikre, at vandløbene kan udvides, når dette nødvendiggøres af forventede øgede vandmængder. Kommissionen lægger til grund, at der i forbindelse med den videre projektering sikres plads til udvidelse af både åbne og lukkede vandløb i henhold til anvisningerne fra Lolland Kommune.

Grundforbedringskonsulent Kent Morel har som nævnt under det indledende møde til kommissionen fremsendt et længere skriftligt indlæg med bemærkninger til projektet, som han uddybede på mødet og under besigtigelsen af de enkelte ejendomme. Kommissionen har anmodet Energinet om bemærkninger til indlægget.

Energinet har i et skriftligt indlæg af 16. august 2024 kommenteret grundforbedringskonsulentens indlæg. Indlægget er sendt til grundforbedringskonsulenten.

Kommissionen har noteret sig, at der mellem parterne er enighed om at afholde opstartsmøder på de enkelte ejendomme og skal opfordre Energinet til fortsat dialog med lodsejernes repræsentant om de forhold, som repræsentanten har gjort opmærksom på med henblik på at begrænse skaderne på landbrugsjord og dræn m.m. i forbindelse med anlægsarbejdet mest muligt. Kommissionen skal dog samtidig bemærke, at kommissionen ikke kan give en anlægsmyndighed detaljerede anvisninger på, hvordan et anlægsprojekt nærmere skal udføres, herunder konkrete anvisninger på længde og dybde af underboringer samt krav til udførelsesmetode og kontrol.

Med ovenstående bemærkninger har kommissionen besluttet at godkende det forelagte projekt, idet kommissionen ved ekspropriationsforretningen vil tage endelig stilling til de forslag og ønsker, som Energinet ved besigtigelsen gav tilsagn om at se nærmere på.

Herefter afsluttedes forretningen.

Henrik Hansen

Henning A. Rasmussen Søren G. Nielsen Benny Damgaard Lene Hatt

/Natalie Hinsch

Udskriftens rigtighed bekræftes

Mette Bergmann Andersen